

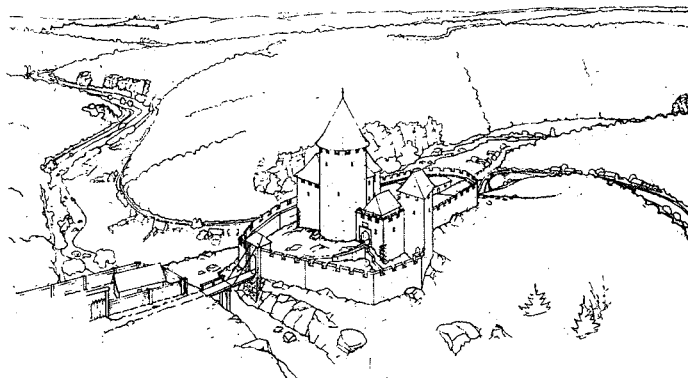
Jaroslav Pospíšil

Ke kresebné rekonstrukci hradních zřícenin

V uvedených kresebných rekonstrukcích hradu je znázorněna souvislost opevněného místa s okolím. Zakladatel hradu si vybíral vhodné místo, které vyhovovalo nejen obrannému účelu, ale které svou polohou umožnilo dohled a přístup do míst ovládaného území. Podoba hradu vznikala postupně při výstavbě a začlenění jednotlivých obranných a obytných prvků do terénu. Byly využity různé přírodní překážky (skaliska, strmé svahy, prohlubně) a provedeny další terénní úpravy v podobě příkopů, valů či přeložek vodních toků apod. Neméně důležitá byla poloha hradu v krajině. Bylo třeba zajistit dokonalý výhled do podhradí a blízkého okolí, ale i do vzdálených míst směrem k obzoru. Důležitá byla kontrola obranných překážek, vodních toků i kontrola pohybu na komunikacích. Obranné a strategické potřeby středověkého hradu lze nejlépe znázornit perspektivní rekonstrukcí. Hodnověrnost původní podoby hradu je závislá na dobrém archeologickém průzkumu a na výškopisném zaměření. Perspektivu okolí s pozadím je možno konstruovat podle státní mapy 1:5000 nebo 1:10000.

Hrad Obřany

Rekonstrukce hradu je kreslena podle publikovaného půdorysu (Konečný 1977, 229). Hrad vznikl kolem roku 1260 až 1270 a byl založen Gerhardem, důvěrníkem krále Přemysla Otakara II. Zanikl již v roce 1315 v neklidných dobách, kdy jej ovládala loupežná posádka. Byl dobyt, rozkotán a už neobnoven. Je to charakteristické drobné sídlo vyšších feudálů, kteří se prosadili ve 13. století. Hrad měl výhodnou polohu nad řekou Svitavou, s přímým výhledem na Brno a hrad Špilberk, který se tenkrát budoval. V údolí Svitavy bylo malé předhradí s rybníkem (obr. 1).

Obr. 1 - Rekonstrukce hradu Obřany

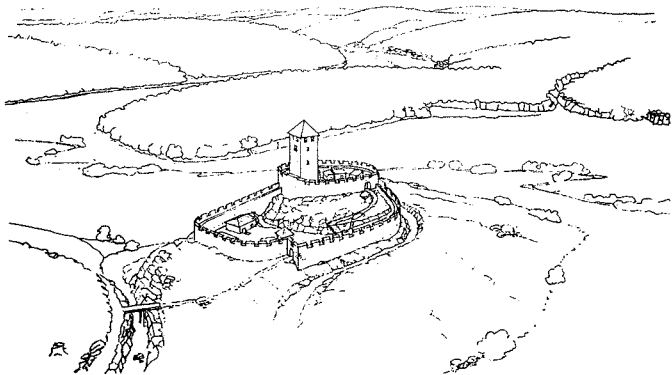
Pohled na hrad je kreslen od východu ze vzdálenosti 114 m od věže s horizontem 350 m n. m. Výška základů věže je 302 m n. m., hladina řeky má výšku 218 m n. m. V pozadí za hradem na opačném břehu je rozloženo pravěké obřanské hradisko a přímo pod horizontem se rýsuje silueta města Brna s hradem Špilberk.

Hrad Rokštejn

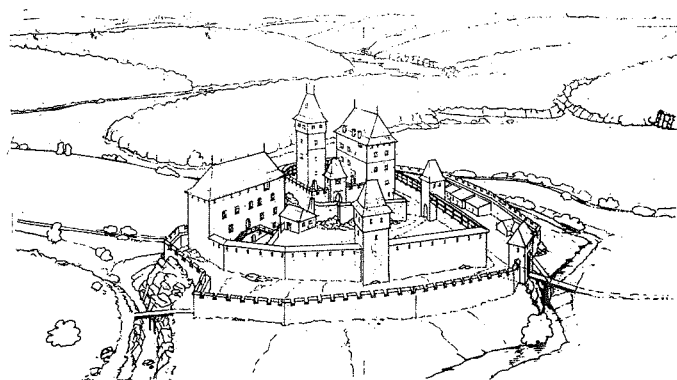
Hrad Rokštejn u Jihlavy je kreslen ve dvou podobách, tedy při vzniku ve 13. století a zániku v 15. století. Obě podoby jsou konstruovány z téhož pozorovacího místa podle

rozsáhlého průzkumu z let 1981 - 1989 (Měřínský - Plaček 1989). Hrad stojící na skalnatém suku v údolí říčky Brtnice byl založen Hrutovci po roce 1270 a po roce 1359 odkoupen a přestavěn markrabětem Janem Jindřichem. Konečnou podobu dostal začátkem 15. století za pánů z Valdštejna, kdy byl rozdělen pro soužití dvou rodin s horním a dolním palácem (tzv. dvojhrad). Za husitských válek byl hrad Zikmundem obležen, dobyt a pobořen. Bývalé markraběcí správní středisko bylo potom přeloženo do nedalekého města Brtnice.

Oba obrázky znázorňují postupné budování jednotlivých hradních objektů na skalnatém vrcholku. Zakladatel hradu budoval věž s dvojí hradbou na nejvyšším místě skály (obr. 2). Budovatelé ze 14. a 15. století značně rozšířují hradební opevnění včetně vodního příkopu a přizpůsobují hrad k pohodlnému obývání (obr. 3). Pohledy jsou kresleny od jihovýchodu ze vzdálenosti 160 m od nejvyšší věže s horizontem pohledu 510 m n. m. V pozadí je zalesněná krajina s údolím říčky Brtnice, která teče od horizontu směrem k hradu.

Obr. 2 - Rekonstrukce hradu Rokštejna (13. století)

Obr. 3 - Rekonstrukce hradu Rokštejna (15. století)

Literatura:

- Konečný, L., 1977: Dosavadní výsledky archeologického průzkumu hradu Obřan u Brna, AH 2, 229-238.
 Měřínský, Z. - Plaček, M., 1989: Rokštejn, Brtnice.